EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

2. juuni 2005 *

Kohtuasjas C-266/03,

mille esemeks on 18. juunil 2003 EÜ artikli 226 alusel esitatud liikmesriigi kohustuse rikkumise tuvastamise hagi,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: C. Schmidt ja W. Wils, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Luksemburgi Suurhertsogiriik, esindaja: S. Schreiner, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud R. Silva de Lapuerta (ettekandja), K. Lenaerts, S. von Bahr ja K. Schiemann,

kohtujurist: P. Léger,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 25. novembri 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Ühenduste Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik eraldi pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris, jõustas ja keeldus tühistamast

— Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ning Tšehhoslovakkia Vabariigi valitsuse vahelist siseveetranspordi lepingut, mis on alla kirjutatud Luxembourgis 30. detsembril 1992 (*Mémorial* A 1994, lk 579),

— Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ja Rumeenia valitsuse vahelist siseveetranspordi lepingut, mis on alla kirjutatud Bukarestis 10. novembril 1993 (*Mémorial* A 1995, lk 13), ja

— Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ja Poola Vabariigi valitsuse vahelist siseveetranspordi lepingut, mis on alla kirjutatud Luxembourgis 9. märtsil 1994 (*Mémorial* A 1995, lk 1570),

siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud EÜ artiklist 10, samuti nõukogu 16. detsembri 1991. aasta määrusest (EMÜ) nr 3921/91, millega nähakse ette tingimused, mille alusel mitteresidendist vedajad võivad vedada liikmesriigi siseveeteedel kaupu või reisijaid, (EÜT L 373, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 345) ja nõukogu 8. juuli 1996. aasta määrusest (EÜ) nr 1356/96 liikmesriikidevahelise kaupade ja reisijate siseveetranspordi suhtes kohaldatavate ühiste eeskirjade kohta selliste veoteenuste osutamise vabaduse kehtestamiseks (EÜT L 175, lk 7; ELT eriväljaanne 06/02, lk 295) tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

EÜ asutamislepingu sätted

2 EÜ artikkel 10 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad käesolevast lepingust või ühenduse institutsioonide võetud meetmetest. Nad aitavad kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele.

Liikmesriigid hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist."

3 Transpordi osas näeb EÜ artikkel 70 ette, et liikmesriigid taotlevad käesoleva lepingu eesmärke ühist transpordipoliitikat rakendades.

4 EÜ artikli 71 lõikes 1 on sätestatud:

„Nõukogu, toimides vastavalt artiklis 251 sätestatud menetlusele ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega, kehtestab transpordi iseärasusi arvesse võttes artikli 70 rakendamiseks:

a) ühised eeskirjad, mida kohaldatakse liikmesriigi territooriumile või sealt välja kulgeva rahvusvahelise transpordi suhtes, samuti läbi ühe või mitme liikmesriigi territooriumi kulgeva rahvusvahelise transpordi suhtes;

b) tingimused, mille kohaselt võivad liikmesriigis transporditeenuseid osutada mitteresidentidest vedajad;

c) meetmed transpordi ohutuse tõhustamiseks;

d) kõik muud asjakohased sätted."

5 Viimati osundatud sätte alusel võttis nõukogu vastu määrused nr 3921/91 ja nr 1356/96.

Määrus nr 3921/91

6 Määruse nr 3921/91 kolmanda põhjenduse kohaselt on määruse eesmärk lubada mitteresidendist vedajatel teha siseriiklikke vedusid samadel tingimustel, mis asjaomane riik on kehtestanud oma vedajatele.

7 Sel eesmärgil on määruse artikli 1 esimeses lõigus sätestatud, et alates 1. jaanuarist 1993 lubatakse igal siseveeteedel kaupu või reisijaid vedaval vedajal teostada selle liikmesriigi siseveeteedel, kus ta ei ole asutatud, rendi või tasu eest siseriiklikku kaupade või isikute transporti (edaspidi „kabotaaž"), tingimusel et vedaja on asutatud mõnes liikmesriigis selle õigusaktide kohaselt ja vajaduse korral on vedajale antud asjaomases liikmesriigis õigus teostada rahvusvahelist kaupade ja inimeste siseveetransporti. Sama artikli teine lõik näeb ette, et kui vedaja täidab kõnealuseid tingimusi, võib ta ajutiselt jätkata asjaomases liikmesriigis kabotaaži, rajamata sinna registrijärgset asukohta või muud tegutsemiskohta.

8 Ühtlasi on sama määruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud, et kabotaažiloa saamiseks võib vedaja lisaks kasutada sel eesmärgil üksnes laevu, mille omanik või omanikud on füüsilised isikud, kelle alaline elukoht on mõnes liikmesriigis ja kes on liikmesriigi

kodanikud, või juriidilised isikud, mille registrijärgne tegutsemiskoht on mõnes liikmesriigis ja mis kuuluvad suuremas osas liikmesriikide kodanikele.

9 Määruse nr 3921/91 artikli 6 kohaselt ei mõjuta käesolev määrus 17. oktoobril 1868. aastal Mannheimis alla kirjutatud Reini laevaliikluse muudetud konventsioonist tulenevaid õigusi (edaspidi „Mannheimi konventsioon").

Määrus nr 1356/96

10 Nagu ilmneb määruse nr 1356/96 pealkirjast ja teisest põhjendusest, on selle määruse eesmärk seada liikmesriikidevahelise kaupade ja reisijate siseveetranspordi osas sisse teenuste osutamise vabadus, kõrvaldades kõik teenuse osutajale kehtestatud piirangud, mis tulenevad tema kodakondsusest või sellest, et tema registrisse kantud asukoht on muus liikmesriigis kui selles, kus teenust tahetakse osutada.

11 Kõnealuse määruse artiklites 1 ja 2 on sätestatud, et kõikidel kaupade ja reisijate siseveetranspordiga tegelevatel veoettevõtjatel lubatakse teha liikmesriikidevahelisi siseveetranspordi ning liikmesriike läbiva siseveetransiidi vedusid ilma kodakondsusest ja registrisse kantud asukohast tulenevate piiranguteta. Määruse artikkel 2 näeb ühtlasi ette selle loa andmise tingimused.

12 Sama määruse artikli 3 kohaselt käesolev määrus „ei mõjuta kolmandate riikide veoettevõtjatele Reini laevaliikluse muudetud konventsiooni (Mannheimi konvent-

sioon) ja Doonau laevasõidukonventsiooni (Belgradi konventsioon) alusel antud õigusi ega Euroopa Ühenduse rahvusvahelistest kohustustest tulenevaid õigusi".

Luksemburgi Suurhertsogiriigi poolt sõlmitud kahepoolsed lepingud

13 Käesoleva kohtuotsuse punktis 1 nimetatud kolm kahepoolset lepingut (edaspidi „vaidlustatud kahepoolsed lepingud") sisaldavad lepinguosaliste vahelist kaupade ja reisijate siseveetransporti ja siseveeteede vastastikust kasutamist käsitlevaid sätteid.

14 Need näevad eelkõige ette, et reisijate ja kaupade vedu ühe lepingupoole laevadega kahe sadama vahel, mis kuuluvad teisele lepingupoolele (kabotaaž), toimub eriloa alusel, mille väljastavad teise lepingupoole pädevad ametiasutused, ja et ühe lepingupoole laevadel on õigus teostada reisijate või kaupade vedu teisele lepingupoolele kuuluvate sadamate ja kolmanda riigi sadamate vahel (transport kolmandate riikidega) asjaomaste lepingupoolte pädevate ametiasutuste poolt kindlaks määratud juhtudel.

15 Luksemburgi Suurhertsogiriik ratifitseeris kõnealused lepingud vastavalt 10. aprilli 1994. aasta, 6. jaanuari 1995. aasta ja 24. juuli 1995. aasta seadustega ning need jõustusid 6. juunil 1994, 3. veebruaril 1995 ja 1. oktoobril 1995.

Vaidluse taust ja kohtueelne menetlus

16 Komisjon tegi 28. juunil 1991 nõukogule ettepaneku võtta vastu otsus läbirääkimiste alustamiseks reisijate ja kaupade siseveetranspordi üle ühenduse ja kolmandate riikide vahelise mitmepoolse lepingu sõlmimiseks.

17 Nõukogu andis 7. detsembri 1992. aasta otsusega „komisjonile loa pidada läbirääkimisi mitmepoolse lepingu sõlmimiseks, mis käsitleb reisijate ja kaupade jõetranspordile kohaldatavaid eeskirju, ühelt poolt Euroopa Majandusühenduse ning teiselt poolt Poola ja Doonau konventsiooni osalisriikide (Ungari, Tšehhoslovakkia, Rumeenia, Bulgaaria, endise NSV Liidu, endise Jugoslaavia ja Austria) vahel".

18 Pärast nõukogu 7. detsembri 1992. aasta otsust palus komisjon 24. aprilli 1993. aasta kirjas mitmel liikmesriigil, nende hulgas Luksemburgi Suurhertsogiriigil, „hoiduda algatustest, mis võiksid kahjustada ühenduse tasandil alustatud läbirääkimiste kulgu ja eelkõige keelduda juba parafeeritud või alla kirjutatud lepingute ratifitseerimisest ning uute läbirääkimiste alustamisest Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega siseveetranspordi küsimustes".

19 Nõukogu otsustas 8. aprillil 1994, et prioriteediks on läbirääkimiste pidamine Tšehhi Vabariigi, Ungari Vabariigi, Poola Vabariigi ja Slovaki Vabariigiga.

20 Leides, et kuna Luksemburgi valitsus jätkas läbirääkimisi ja algatas menetluse vaidlustatud kahepoolsete lepingute heakskiitmiseks parlamendis, on ta rikkunud EÜ artiklit 5 (nüüd EÜ artikkel 10), kordas komisjon uues, 12. aprilli 1994. aasta kirjas oma palvet ja nõudis, et nimetatud valitsus ei asuks vahetama ratifitseerimisdokumente.

21 Komisjoni poolt peetavad mitmepoolsed läbirääkimised lõppesid 5. augustil 1996 mitmepoolse lepingu eelnõu parafeerimisega, mille põhjal komisjon tegi 13. detsembril 1996 nõukogule ettepaneku võtta vastu otsus lepingu sõlmimiseks, mis reguleerib reisijate ja kaupade siseveetranspordi tingimusi ühelt poolt Euroopa Majandusühenduse ning teiselt poolt Tšehhi Vabariigi, Poola Vabariigi ja Slovaki Vabariigi vahel.

22 Mitmepoolset lepingut asjaomaste riikidega ühendus tookord siiski ei sõlminud.

23 Kui komisjon kahepoolsete lepingute jõustumisest teada sai, algatas ta EÜ artiklis 226 ette nähtud liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluse. Olles andnud Luksemburgi Suurhertsogiriigile võimaluse esitada oma seisukoht, esitas komisjon 28. veebruaril 2000 põhjendatud arvamuse, milles kutsus seda liikmesriiki võtma arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid kahe kuu jooksul arvamuse kättesaamisest.

24 Komisjoni hinnangul jäi olukord mitterahuldavaks ja ta otsustas esitada käesoleva hagiavalduse.

Hagi

25 Komisjon esitab oma hagi toetuseks kolm väidet. Esmalt heidab ta Luksemburgi Suurhertsogiriigile ette ühenduse ainuvälispädevuse rikkumist 31. märtsi 1971. aasta otsuse kohtuasjas 22/70: komisjon *v.* nõukogu (nn AETR kohtuotsus, EKL 1971, lk 263) tähenduses. Teiseks osutab ta EÜ artikli 10 rikkumisele. Kolmandaks väidab ta, et vaidlustatud kahepoolsed lepingud on vastuolus määrusega nr 1356/96.

Esimene väide, mis seondub ühenduse ainuvälispädevuse rikkumisega

Poolte argumendid

26 Komisjon leiab oma esimeses väites, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas vaidlustatud kahepoolsed lepingud, siis on ta rikkunud ühenduse ainuvälispädevust eespool viidatud AETR kohtuotsuse tähenduses. Määrusega nr 3921/91 kehtestatud ühenduse õigusnormid puudutavad tõepoolest neid lepinguid.

27 Komisjon leiab eelkõige, et selles osas, milles vaidlustatud kahepoolsed lepingud võimaldavad asjaomaste kolmandate riikide vedajatel Luksemburgis eriloa alusel tegeleda kabotaažiga, puudutavad need määruses nr 3921/91 sisalduvaid ühenduse

õigusnorme niivõrd, kuivõrd ühenduse liikmesriikides kabotaažiloa andmise tingimused on alates 1. jaanuarist 1993 nende normidega täielikult ühtlustatud. Kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik jättis seega endale õiguse anda kolmandate riikide vedajatele lubasid ühepoolselt väljaspool ühenduse raamistikku, siis on ta rikkunud ühenduse ainuvälispädevust.

28 Komisjon rõhutab selles osas, et määrus nr 3921/91 viitab mitte ainult ühenduse vedajatele, vaid ka kolmandate riikide vedajatele, kuna selle artikkel 6 tunnustab Mannheimi konventsiooni alusel Šveitsi vedajate õigusi.

29 Luksemburgi valitsuse arvates oli vaidlustatud kahepoolsete lepingute sõlmimine kahel põhjusel vajalik. Ühelt poolt võimaldas see vältida diskrimineerimist siseriiklike ja teiste liikmesriikide vedajate vahel ja teiselt poolt oli see vajalik väljapääsuks õigusliku lünga olukorrast, mis oli tekkinud suhetes Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega seetõttu, et ühenduse tasandil puudus mitmepoolne jõetranspordi leping. Sellise lepingu sõlmimise ootel ei ole ühendusel õigust keelata liikmesriikidel ajutiste kahepoolsete meetmete kasutamist.

30 Samuti puudutab määrus nr 3921/91 ainult ühenduse liikmesriikide vedajaid ega viita kolmandatele riikidele.

31 Luksemburgi valitsus osutab ühtlasi, et mitteresidentidest vedajatel on Luksemburgis õigus kabotaažiga tegeleda Luksemburgi transpordiministeeriumi loa alusel ning sellist luba ei ole kunagi välja antud.

32 Pealegi kaotaksid vaidlustatud kahepoolsed lepingud kogu oma juriidilise jõu 1. mail 2004, st Tšehhi Vabariigi, Poola Vabariigi ja Slovaki Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise kuupäeval.

33 Lõpuks juhib Luksemburgi valitsus tähelepanu asjaolule, et käesoleva hagiavalduse esitamise päeval oli Luksemburgi Suurhertsogiriik ainus liikmesriik, kelle vastu komisjon oli liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise hagi esitanud, kuigi ka teised liikmesriigid olid sõlminud ja ratifitseerinud kahepoolseid jõetranspordi lepinguid kolmandate riikidega.

Euroopa Kohtu hinnang

34 Luksemburgi valitsuse argument, mis puudutab fakti, et komisjon on esitanud üheainsa hagiavalduse, kuigi teisedki liikmesriigid on sõlminud kahepoolseid jõetranspordi lepinguid kolmandate riikidega, tuleb juba eos tagasi lükata.

35 Tuleb meenutada, et ühest küljest on EÜ artikliga 226 kehtestatud korra kohaselt komisjonil diskretsiooniõigus liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluse algatamiseks ning Euroopa Kohus ei ole õigustatud hindama selle õiguse teostamise otstarbekohasust (10. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-152/98: komisjon *v.* Madalmaad, EKL 2001, lk I-3463, punkt 20), ning teisest küljest ei saa liikmesriik mingil juhul kõrvale kalduda vastastikkuse põhimõttest ega õigustada oma kohustuste täitmata jätmist lepingu võimaliku rikkumisega teise liikmesriigi poolt (14. veebruari 1984. aasta otsus kohtuasjas 325/82: komisjon *v.* Saksamaa, EKL 1984, lk I-777, punkt 11, ja 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-131/01: komisjon *v.* Itaalia, EKL 2003, lk I-1659, punkt 46).

36 Samuti tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata, lähtudes liikmesriigi olukorrast põhjendatud arvamuses määratud tähtpäeva seisuga ning Euroopa Kohus ei saa arvestada hiljem toimunud muutusi (vt eelkõige 11. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-110/00: komisjon *v.* Austria, EKL 2001, lk I-7545, punkt 13).

37 Käesolevas kohtuasjas saabus põhjendatud arvamusega antud tähtaeg 28. aprillil 2000, nii et Tšehhi Vabariigi, Poola Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemine Euroopa Liiduga ei mõjuta käesoleva vaidluse lahendamist.

38 Seega tuleb lahendada küsimus ühenduse ainuvälispädevuse esinemisest eespool viidatud AETR kohtuotsuse tähenduses.

39 Kui EÜ asutamisleping ei sätesta sõnaselgelt ühenduse välispädevust siseveetranspordi valdkonnas, näevad EÜ artikli 71 lõige 1 ja artikli 80 lõige 1 siiski ette ühenduse pädevuse selles valdkonnas tegutsemiseks.

40 Euroopa Kohus leidis eespool viidatud AETR kohtuotsuse punktides 16–18 ja 22, et ühenduse pädevus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid tekib mitte ainult pädevuse selgesõnalisest omistamisest asutamislepinguga, vaid võib ka tuleneda asutamislepingu ja selle raames ühenduse institutsioonide poolt vastu võetud õigusaktide muudest sätetest. Eeskätt kõikidel juhtudel, kui ühendus on mis tahes vormis vastu võtnud asutamislepinguga ette nähtud ühise poliitika elluviimise aluseks olevad ühised õigusnormid, ei ole liikmesriikidel enam õigust individuaalselt ega kollektiivselt tegutseda nendes õigusnormides sätestatud kohustuste osas kolmandate riikidega kokkulepete sõlmimiseks. Järk-järgult vastavalt ühenduse õigusnormide kehtestamisele on kogu ühenduse õiguskorraga hõlmatud valdkonnas ainult ühendus pädev vastutama ja ellu viima kolmandate riikide suhtes kokku lepitud kohustusi. Selles osas, milles asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks on vastu võetud ühenduse õigusnormid, ei saa liikmesriigid väljaspool ühiseid institutsioone võtta kohustusi, mis võivad riivata nimetatud õigusnorme, ega muuta nende ulatust.

41 Kui liikmesriikidele jääks vabadus sõlmida rahvusvahelisi kokkuleppeid, mis riivavad ühenduse õigusnorme, kahjustaks see nii nende õigusnormide endi kui ka ühenduse ülesannete ja asutamislepinguga taotletavate eesmärkide saavutamist.

42 Asjaolusid, mille esinemisel rahvusvahelised kohustused võivad riivata või muuta ühenduse õigusnormide ulatust, ja seega asjaolusid, mille esinemisel ühendus omandab ainuvälispädevuse tulenevalt oma sisepädevuse teostamisest, tuletas Euroopa Kohus meelde 5. novembri 2002. aasta otsuses kohtuasjas C-472/98: komisjon *v.* Luksemburg (EKL 2002, lk I-9741).

43 Sellise juhtumiga on tegu, kui rahvusvahelised kohustused kuuluvad ühenduse õigusnormide kohaldamisalasse või vähemalt valdkonda, mis suures osas on juba selliste õigusnormidega kaetud, ja seda isegi siis, kui mingit vastuolu nende õigusnormide ja kõnealuste kohustuste vahel ei esine (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Luksemburg, punkt 88).

44 Niisiis, kui ühendus on lülitanud oma sisemistesse õigusaktidesse tingimused, mis käsitlevad kolmandate riikide õigussubjektide kohtlemist, või andnud sõnaselgelt oma institutsioonidele pädevuse kolmandate riikidega läbirääkimiste pidamiseks, omandab ta ainuvälispädevuse nende õigusaktidega kaetud ulatuses (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Luksemburg, punkt 89).

45 Sama toimub isegi institutsioone kolmandate riikidega läbirääkimiste pidamiseks sõnaselgelt volitava normi puudumisel, kui ühendus on teatud valdkonnas läbi viinud täieliku ühtlustamise, sest kui liikmesriigid säilitaksid õiguse kolmandate riikidega läbirääkimiste pidamiseks, võiks see eespool viidatud AETR kohtuotsuse tähenduses riivata ühenduses vastu võetud õigusnorme (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Luksemburg, punkt 90).

46 Nagu nähtub määruse nr 3921/91 pealkirjast ning artiklitest 1 ja 2, on selle määrusega ainult ühenduse vedajate suhtes määratletud tingimused, millal on lubatud teostada liikmesriigi siseveeteedel reisijate ja kaupade siseriiklikku transporti. Need sätted osutavad tõepoolest ainult siseveeteedel kaupu või reisijaid vedavatele liikmesriigis asutatud vedajatele, kes kasutavad laevu, mille omanik või omanikud on füüsilised isikud, kelle alaline elukoht on mõnes liikmesriigis ja kes on liikmesriigi kodanikud, või juriidilised isikud, mille registrijärgne tegutsemiskoht on mõnes liikmesriigis ja mis kuuluvad suuremas osas liikmesriikide kodanikele.

47 Määruse nr 3921/91 artiklis 6 sisalduv viide Mannheimi konventsiooni alusel tekkinud õigustele ei saa viia teistsugusele järeldusele, sest nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 58 näitab, võtab ühendus selle sättega arvesse üksnes Šveitsile selle konventsiooniga antud õigused.

48 Siit järeldub, et määrus nr 3921/91 ei reguleeri tingimusi, mille alusel ühendusevälised vedajad võivad vedada liikmesriigi siseveeteedel kaupu või reisijaid.

49 Kuna vaidlustatud kahepoolsed lepingud ei kuulu määrusega nr 3921/91 juba reguleeritud valdkonda, ei saa neid järelikult pidada määrust riivavateks põhjendusel, millele komisjon tugineb.

50 Lisaks juba see fakt, et määrus nr 3921/91 ei reguleeri ühenduse piires tegutsevate kolmandates riikides asutatud vedajate olukorda, näitab, et selle määrusega läbiviidud ühtlustamine ei ole täielik.

51 Seega puudub komisjonil alus väita, et ühendus on eespool viidatud AETR kohtuotsuse mõttes omandanud ainuvälispädevuse vaidlustatud kahepoolsete lepingutega reguleeritud valdkonnas.

52 Neil asjaoludel tuleb esimene väide tagasi lükata.

Teine väide, mis seondub EÜ artikli 10 rikkumisega

Poolte argumendid

53 Komisjon leiab oma teises väites, et Luksemburgi Suurhertsogiriik ei järginud EÜ artiklist 10 tulenevaid kohustusi, kuna ta pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas vaidlustatud kahepoolsed lepingud pärast seda, kui nõukogu oli 7. detsembril 1992 otsustanud volitada komisjoni ühenduse nimel lepingut sõlmima, millega see liikmesriik kahjustas nimetatud otsuse rakendamist. Komisjoni poolt läbirääkimiste

pidamine ühenduse nimel lepingu sõlmimiseks, samuti selle hilisem sõlmimine nõukogu poolt muutub paratamatult keeruliseks liikmesriigi individuaalsete algatustega sekkumise tõttu. Lisaks nõrgeneb ühenduse positsioon läbirääkimistel kolmandate riikidega, kui ühendus ja liikmesriigid tegutsevad eraldi.

54 Lisaks käesoleva kohtuotsuse punktis 29 juba esitatud argumentidele väidab Luksemburgi valitsus, et läbirääkimisi vaidlustatud kahepoolsete lepingute üle peeti enne 7. detsembrit 1992, st enne seda kuupäeva, mil nõukogu volitas komisjoni pidama läbirääkimisi mitmepoolse lepingu sõlmimiseks ühenduse nimel.

55 Nõukogu 8. aprilli 1994. aasta otsus kujutas endast tegelikult uut volitust läbirääkimiste pidamiseks, mis asendas 7. detsembri 1992. aasta volituse.

56 Lõpuks rõhutab Luksemburgi valitsus, et ta on teatanud oma valmisolekust denonsseerida vaidlustatud kahepoolsed lepingud alates mitmepoolse lepingu jõustumisest ühenduse tasandil.

Euroopa Kohtu hinnang

57 EÜ artikkel 10 paneb liikmesriikidele kohustuse aidata kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele ja hoiduda kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada asutamislepingu eesmärkide saavutamist.

58 See lojaalse koostöö kohustus on üldiselt kohaldatav ega sõltu sellest, kas ühenduse asjaomane pädevus on ainupädevus või mitte, ega liikmesriikide võimalikust õigusest võtta lepingulisi kohustusi kolmandate riikide suhtes.

59 Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et liikmesriikidel lasuvad erilised kohustused tegutsemiseks ja tegevusest hoidumiseks olukorras, kus komisjon on esitanud nõukogule ettepanekud, mida nõukogu ei ole küll veel heaks kiitnud, kuid mis moodustavad ühenduse kooskõlastatud tegevuse lähtekoha (vt 5. mai 1981. aasta otsus kohtuasjas 804/79: komisjon *v.* Ühendkuningriik, EKL 1981, lk I-1045, punkt 28).

60 Seega otsuse vastuvõtmine, mis volitab komisjoni ühenduse nimel mitmepoolse lepingu sõlmimiseks läbirääkimisi pidama, märgib ühenduse kooskõlastatud tegevuse alguspunkti rahvusvahelisel tasandil ja toob seetõttu kaasa kui mitte liikmesriikide kohustuse tegevusest hoidumiseks, siis vähemalt kohustuse teha tihedat koostööd omavahel ja ühenduse institutsioonidega, et hõlbustada ühenduse eesmärkide saavutamist ning tagada ühenduse rahvusvahelise esindatuse ja tegevuse ühtsus ja sidusus.

61 Käesolevas kohtuasjas ei ole vaidlust selles, et pärast seda, kui nõukogu oli 7. detsembri 1992. aasta otsusega volitanud komisjoni ühenduse nimel mitmepoolse lepingu sõlmimiseks läbirääkimisi pidama, pidas Luksemburgi Suurhertsogiriik läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas vaidlustatud kahepoolsed lepingud, tegemata komisjoniga koostööd ning pidamata temaga nõu. Sel viisil toimides kahjustas see liikmesriik ühenduse ning asutamislepingu eesmärkide saavutamist.

62 Komisjoniga konsulteerimine oli seda enam kohustuslik, et nõukogu ja komisjon olid kokku leppinud, et selle lepingu üle läbirääkimiste pidamisel kohaldatakse käitumisreegleid, mis sisaldusid 7. detsembri 1992. aasta volitusele lisatud džentelmenlikus kokkuleppes ja nägid ette tiheda koostöö komisjoni ja liikmesriikide vahel. Selles osas on džentelmenliku kokkuleppe II osa punkti 3 alapunktis d sätestatud, et „komisjon teeb läbirääkimistel avaldusi ühenduse nimel ning liikmesriikide esindajad sekkuvad üksnes komisjoni palvel" ja et „liikmesriikide esindajad hoiduvad tegevusest, mis võiks kahjustada komisjoni ülesannete edukat täitmist".

63 Kuigi on võimalik, nagu väidab Luksemburgi valitsus, et läbirääkimised Tšehhoslovakkia Vabariigiga lepingu sõlmimiseks algasid enne nõukogu 7. detsembri 1992. aasta otsuse vastuvõtmist, jääb siiski faktiks, et kõik vaidlustatud kahepoolsed lepingud on alla kirjutatud ja ratifitseeritud pärast seda kuupäeva.

64 Ühtlasi ei nähtu kohtutoimikust mingil moel, et nõukogu 8. aprilli 1994. aasta otsus kujutaks endast uut volitust läbirääkimisteks, mis asendaks 7. detsembri 1992. aasta volituse. Ilmneb üksnes, et see otsus on tehtud komisjonile 1992. aastal antud volituse täpsustamiseks ja täiendamiseks.

65 Lõpuks, nagu kohtujurist märgib oma ettepaneku punktis 76, ei saa asjaolu, et Luksemburgi valitsus teatas oma valmisolekust denonsseerida vaidlustatud kahepoolsed lepingud alates mitmepoolse lepingu jõustumisest ühenduse tasandil, oma olemuse poolest näidata, et EÜ artiklis 10 sätestatud lojaalse koostöö kohustust on järgitud.

66 Eelnevast järeldub, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas vaidlustatud kahepoolsed lepingud tegemata komisjoniga koostööd ning pidamata temaga nõu, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud EÜ artiklist 10 tulenevaid kohustusi.

67 Eelnevast järeldub, et teine väide on eelmises punktis kirjeldatud ulatuses põhjendatud.

Kolmas väide, mis tuleneb vaidlustatud kahepoolsete lepingute vastuolust määrusega nr 1356/96

Poolte argumendid

68 Komisjon leiab oma kolmandas väites, et kui pärast määruse nr 1356/96 vastuvõtmist hoitakse kehtivatena vaidlustatud kahepoolsete lepingute sätted, mis näevad asjaomastes kolmandates riikides registreeritud laevadele ette võimaluse osutada siseveetranspordi teenuseid Luksemburgi Suurhertsogiriigi ja teiste ühenduse liikmesriikide vahel pädeva ametiasutuse poolt väljastatud eriloa alusel, siis on see vastuolus nimetatud määruse artiklitega 1 ja 2 ning määruse üldiste eesmärkidega.

69 Kuna vaidlustatud kahepoolsed lepingud võimaldavad tegevuslubade ühepoolset väljastamist Luksemburgi Suurhertsogiriigi poolt või vähemalt jätavad sellele liikmesriigile õiguse ühendusesisestele liinidele ühepoolselt tegevuslubasid välja anda vedajatele, kes ei vasta määruses nr 1356/96 sätestatud nõuetele, siis muudavad need lepingud tõepoolest ühepoolselt ja väljaspool ühenduse kontrolli nende õigusnormide sisu ja ulatust, mis käsitlevad siseveetranspordi teenuste osutamise vabadust ühendusesiseselt, nagu see ühenduse õigusega on määratletud. Komisjoni väitel on vaieldamatu, et Poola, Rumeenia, Tšehhi ja Slovaki siseveetranspordi vedajad ja ettevõtjad, kes võivad vaidlustatud kahepoolsete lepingute kohaldamisel saada loa transporditeenuste osutamiseks Luksemburgi Suurhertsogiriigi ja ühenduse teiste liikmesriikide vahel, ei vasta ühelegi nendest nõuetest.

70 Luksemburgi valitsus väidab, et määrus nr 1356/96 korraldab siseveetransporti liikmesriikide vahel ja puudutab üksnes ühenduse vedajaid, nii et kolmandates riikides asutatud vedajad jäävad kõrvale või on kaetud ühenduse muude õigusnormidega.

Euroopa Kohtu hinnang

71 Tuleb meenutada, et määruse nr 1356/96 peamine eesmärk on seada liikmesriikidevahelise kaupade ja reisijate siseveetranspordi osas sisse teenuste osutamise vabadus, kõrvaldades kõik teenuse osutajale kehtestatud piirangud ja diskrimineerimise tulenevalt tema kodakondsusest või asukohast.

72 Määruse nr 1356/96 artikli 2 kohaselt laieneb kaupade ja reisijate siseveetranspordi teenuste vaba osutamise õigus kõikidele veoettevõtjatele, kes:

— on registrisse kantud mõnes liikmesriigis selle liikmesriigi seaduste kohaselt;

— omab kõnealuses liikmesriigis rahvusvahelise kaupade ja reisijate siseveetranspordi õigust;

— kasutab sellisteks vedudeks siseveelaevu, mis on registreeritud mõnes liikmesriigis või kui laeva ei ole registreeritud, omavad tunnistust mõne liikmesriigi laevastikku kuulumise kohta;

— vastab määruse nr 3921/91 artiklis 2 sätestatud tingimustele, st kasutab laevu, mille omanik või omanikud on füüsilised isikud, kelle alaline elukoht on mõnes liikmesriigis ja kes on liikmesriigi kodanikud, või juriidilised isikud, mille registrijärgne tegutsemiskoht on mõnes liikmesriigis ja mis kuuluvad suuremas osas liikmesriikide kodanikele.

73 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 85 ja 86 märgib, et kuna määrus nr 1356/96 sätestab ühenduse liikmesriikide vahelise siseveetranspordi teenuste vaba osutamise korra neis riikides asutatud vedajate kasuks, siis tuleb nentida, et määrusega nr 1356/96 selliselt sisse seatud korra esemeks ega toimeks ei ole takistada kolmandates riikides asutatud vedajatel või seal registrisse kantud laevadel osutada selliseid teenuseid ühenduse liikmesriikide vahel.

74 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 87–89 rõhutab, ei sea vaidlustatud kahepoolsed lepingud sisse liikmesriikidevahelise kaupade või reisijate siseveetranspordi teenuste vaba osutamise korda Tšehhi, Poola, Slovaki ja Rumeenia vedajate kasuks, vaid piirduvad sellega, et näevad ette võimaluse asjaomastes kolmandates riikides registrisse kantud laevadel rangelt määratletud juhtudel ja lepingupoolte pädevate ametiasutuste loa alusel osutada selliseid teenuseid Luksemburgi Suurhertsogiriigi ja ühenduse teiste liikmesriikide vahel.

75 Eelnevast järeldub, et vastupidiselt komisjoni väidetele ei ole vaidlustatud kahepoolsete lepingute sätted muutnud määruse nr 1356/96 sätete olemust ega ulatust.

76 Neil asjaoludel tuleb kolmas väide tagasi lükata.

77 Arvestades eeltoodud kaalutlusi, tuleb ühelt poolt tõdeda, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas vaidlustatud kahepoolsed lepingud, tegemata komisjoniga koostööd ning pidamata temaga nõu, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud EÜ artiklist 10 tulenevaid kohustusi, ja teiselt poolt jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Kohtukulud

78 Kodukorra artikli 69 lõike 3 esimese lõigu alusel võib Euroopa Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Kuna komisjoni hagi on rahuldatud vaid osaliselt, tuleb teha otsus, et kumbki pool kannab ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik pidas läbirääkimisi, sõlmis, ratifitseeris ja jõustas**

   — **Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ning Tšehhoslovakkia Vabariigi valitsuse vahelise siseveetranspordi lepingu, mis on alla kirjutatud Luxembourgis 30. detsembril 1992,**

— **Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ja Rumeenia valitsuse vahelise siseveetranspordi lepingu, mis on alla kirjutatud Bukarestis 10. novembril 1993, ja**

— **Luksemburgi Suurhertsogiriigi valitsuse ja Poola Vabariigi valitsuse vahelise siseveetranspordi lepingu, mis on alla kirjutatud Luxembourgis 9. märtsil 1994,**

tegemata komisjoniga koostööd ning pidamata temaga nõu, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud EÜ artiklist 10 tulenevaid kohustusi.

2. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Euroopa Ühenduste Komisjon ja Luksemburgi Suurhertsogiriik kannavad ise oma kohtukulud.**

Allkirjad